

#DKVILD
SAMMEN OM ET VILDERE DANMARK

Projektindstilling til: Danmarks **VILDESTE** kommune

Lolland Kommunes grønbog: Mange bække små skaber den store å

Finale grønbogen

Kommunenavn:

Lolland Kommune

Kontaktperson(-er):

Trine Øllegaard Syvmand

Tris@lolland.dk

Tlf.: 54 67 72 07

Helle Kjørup Nielsen

Hekni@lolland.dk

Tlf.: 54 67 72 05

Jeres VILDE projektside:

<https://www.lolland.dk/fritid/vild-natur>

Finaleprojektets titel/overskrift: Mange bække små skaber den store å.

Kort beskrivelse af projektet:

Hvad består projektet helt konkret i?

At indføre så mange biodiversitetstiltag som muligt. Det har vi gjort ved mange fysiske tiltag, inddragelse og formidling.

Der er ikke blevet tilført ekstra økonomiske midler til projektet. De mange tiltag, der er blevet indført, er gjort muligt ved at prioritere de midler vi har anderledes og ikke mindst pga. et stort engagement.

Lolland Kommune har gennem flere år arbejdet på at få en grønnere profil for omstilling til vedvarende energi, mere natur og højere biodiversitetsindhold. Derfor faldt konkurrencen DK Vild som en naturlig forlængelse af dette arbejde.

I det daglige er projektet politisk forankret i udvalget Teknik og Miljø, der har bedt Park og Vej om at koordinere indsatsen med en mere vild kommune. I Park og Vej er der ansat to grønne administrative medarbejdere, der samtidig med deres øvrige virke, de seneste to halvandet år har haft DK Vild konkurrencen som indsatsområde. En stor del af arbejdet har været samarbejde og netværksarbejde, så projektet er i dag blevet et integreret indsatsområde i flere andre afdelinger i kommunen.

Kommunens samlede areal er ca. 88.612 ha., hvor af den største del er god næringsrig landbrugsjord. Kommunen ejer ca. 1000 ha. inkl. bygninger og befæstelse ca. 220 ha., omkring 240 ha. af disse er allerede registreret som skov og fjordareal.

Dvs. der er et friareal på ca. 540 ha., som vi direkte kan påvirke, hvor Park og Vej administrerer ca. 300 ha., resten administreres af andre enheder i kommunen.

Beskrivelse af, hvordan vi har opnået vores resultater:

I mange kommuner ligger Park og Vejs administrative funktion på rådhuset, evt. hvor driften er udliciteret-

I Lolland Kommune befinder al Park og Vejs administration og driftspersonale sig i samme hus, og der er økonomisk enhedsforvaltning.

Dette giver nogle umiddelbare daglige fordele i driften, som hurtig afklaring af tvivlsspørgsmål og hurtig korrektion af opståede misforståelser.

Fokus på at 'møve' os ind alle steder i kommunen.

Se bilag 1. Viser organisation og nye processer i Lolland Kommune

Diagrammet viser de mange afdelinger i kommunen vi i det seneste år har fået dialog og samarbejde med på tværs.

Nedenstående punkter er en prioriteret opstilling af de tiltag og fokusområder, der er blevet arbejdet målrettet med det seneste halvandet år, for at opnå vores resultater.

- Sikre politisk- og ledelsesmæssig opbakning samt sikre at ressourcerne bliver prioriteret både i form af mandskab og maskiner.
 - Politikerne i det tekniske udvalg har godkendt en forvaltningsstrategi med stort fokus på biodiversitet i de grønne områder. Det har betydet, at vi har været sikre på, at vi har haft opbakning fra baglandet, når vi har indført nye ting, som nogen borgere og medarbejdere syntes var grimt/forkert.
- Inddragelse og undervisning af driftspersonale i Park og Vej.
 - I samarbejde med hver enkelt medarbejder er deres ansvarsarealer blevet gennemgået. Alt 'kiggegræs' blev omlagt.
 - Alle 35 grønne medarbejdere har fået et 2 dages kursus om biodiversitet.
 - Alle medarbejdere bliver samlet i det tidlige forår og får en introduktionsdag, hvor bl.a. oplysning om biodiversitet indgår.
 - Alle 35 grønne medarbejdere får tilbudt mulighed for at deltage i feltundersøgelser på udvalgte arealer sammen med kommunens biologer og naturvejleder.
- Tværfagligt samarbejde mellem kommunens biologer/naturmedarbejder, naturvejleder, gis-medarbejder og Park og Vej.
 - Skemalagte møder: 2 timer hver 14. dag.
 - Tæt dagligt samarbejde om viden, praktiske erfaringer og formidling af drift og projekter.
- Formidling om biodiversitet
 - Udarbejdelse af skilte samt opsætning af 100 stk. på vores 250 arealer.
 - Borgermøder med Katrine Turner som ekstern formidler.
 - Målrettet Facebook side med formidling af vores tiltag samt ugens art.
 - Hjemmeside.
 - Stor omtale i den lokale presse.
 - Oplæg samt webinar i foreningen Vild med Vilje.
 - Undervisning/kursus af egne medarbejdere samt medarbejdere i andre afdelinger.
 - Udarbejdelse af folder: [Vild med natur](#)
 - Sammensat egen frøblanding samt [informationsfolder](#) dertil.
 - Vilde ambassadører og inspiratorer.
 - Vilde tiltag fra borgerne.
 - Oplægsholder på Naturmødet 2022 – Emne: Bynatur – Lolland en vild kommune med Katrine Turner.

- Deltagelse samt oplægsholder på diverse kurser og konferencer rundt om i landet.
 - Lolland Kommune afholder i september 2022 en tre dages landsdækkende konference 'Danske Parkdage' med emnet bynatur og biodiversitet.
 - Inddragelse og undervisning af andre enheder i kommunen, herunder kommunale havne, Service og Bygninger, Bygninger og Ejendomme, Forsyningen og Digelauget.
- Udarbejde skitseforslag til udviklingsplaner for diverse offentlige arealer fx fællesarealerne ved nye udstykninger og arealer der bliver plejet af andre enheder i kommunen.
 - I planerne lægger vi vægt på det rekreative samt at områderne kommer til at indeholde fx hjemmehørende arter, vand, dødt ved, stenbunker, fuglekasser samt højt græs med slåede stier. Se bilag 2: Eksempler på udviklingsplaner
- Grønt råd: Grønt råd er et etableret lokalt råd mellem interesseorganisationerne: Dansk Landbrug, DOF, DN, Naturstyrelsen, Friluftsrådet, Jægerforeningen og kommunen. Vi har brugt dette råd til at formidle vores budskab ud og håber på et fremtidigt samarbejde.
 - Naturparkernes Brugerråd: Projektet i Lolland Kommune er blevet præsenteret for Maribosøernes og Nakskov Fjords Brugerråd. Indsatsen med vild med vilje er blevet drøftet, der er blevet aflivet nogle myter, og brugerrådene har efterfølgende udtrykt deres fulde støtte til at dette integreres på arealer inden for Naturparkerne.

Opnåede resultater:

- Omlægning af traditionelle græsplæner fra kiggegræs: 'Kiggegræs' = Kort klippet græs som ikke bliver brugt til noget, kun til at kigge på. Vi har omlagt 60 ha., fordelt på 220 arealer. Disse arealer er tidligere blevet klippet ofte, nu er der kun en årlig klipning med fingerklipper/skiveskærer, og afklippet bliver så vidt muligt fjernet. Det svarer til knapt 11 % af kommunens friareal, der er blevet omlagt.
- Engagerede medarbejdere i driften, der bidrager positivt til drift og udvikling af vores arealer. Der var for år tilbage stor skepsis fra driftsmedarbejderne, men efter at de er blevet inddraget og har modtaget undervisning, kommer de selv med idéer til, hvordan vi kan gøre det endnu bedre på vores grønne arealer.
- Flere positive borgere. For år tilbage modtog vi mange klager over højt græs, mælkebøtter, tidsler, flåter og pollen allergi. Det er nu begrænset, hvad vi modtager af klager, tværtimod modtager vi klager over steder, hvor de synes, der bliver klippet for meget. Vi modtager endvidere henvendelser fra borgere med idéer til, hvordan vi kan få endnu mere biodiversitet ind på arealerne.
- Vilde tiltag hos Kirkegårde, virksomheder, landbrug og haveejere: De har indberettet deres vilde tiltag på dette [kort](#). Der er i skrivende stund 31 indberetninger.
- Naturoaser: Der er mange huse til nedrivning i Lolland Kommune. I stedet for, at grundene bliver solgt fra til fx landbrug, forbliver de kommunale og overgår til små naturoaser, hvor de gamle træer og haver bliver bevaret. Hvis der er mulighed for et paddehul, bliver det også etableret. Dette projekt startede op i 2017, men via DK Vild konkurrencen har vi nu formået at skabe interesse omkring oaserne, og det er derved blevet muligt at få endnu flere grunde. Vi har i skrivende stund 17 naturoaser.

- Tværfaglige samarbejde i Kommunen:
Ifm. DK Vild konkurrencen er der etableret et tæt formaliseret samarbejde mellem Park og Vej, biologerne og naturvejler i kommunen.
Et samarbejde, der kun tidligere var sporadisk.
Derudover er der skabt mange nye kontakter til kommunens øvrige forvaltninger bl.a. til sektoren for Service og Bygninger, hvor vi har undervist i hvordan man kan få mere biodiversitet på arealerne uden at det går ud over brugen af arealerne.
- Formidling og inddragelse af børn og unge:
 - Alle skoler og dagtilbud er blevet kontaktet og har fået muligheden for at få hjælp til at udvikle deres udearealer, så de indeholder mere biodiversitet. Flere skoler har taget imod tilbuddet om, at få rådgivning på deres lokalitet, samt at vi udarbejder en udviklingsplan til dem. Afhængig af lokaliteten så vejleder vi i plantning af hjemmehørende arter, opsætning af fuglekasser, placering af stenbunker og træstrammer, samt lade græsset gro de steder, hvor de ikke skal bruge græsset til noget.
 - Vi har på vores hjemmeside samlet en række links, som lærer og pædagoger kan bruge til formidling.
- Lollands Frøblanding:
 - Vi har fået fremstillet en frøblanding af frø fra planter, der naturligt gror på Lolland.
 - Vi har delt 2000 frøposer ud. Bl.a. på bibliotekerne, der alle bibliotekerne har lavet-stande med biodiversitet.
 - Der er lavet et samarbejde med den lokale afdeling hos DN Lolland, hvor vi har en frøpulje til uddeling. Boligforeninger, beboerforeninger og virksomheder kan indsende et projekt, som i sensommeren bliver vurderet og gennemgået. De udvalgte projekter får en hvis mængde Lolland Blanding. [Læs mere omkring det her.](#)

Hvem er målgruppen?

Internt i kommunen:

Det tværfaglige samarbejde internt i kommunen – forståelse for biodiversitet og konkrete forslag til indførelse af mere biodiversitet på offentlige arealer.

Eksternt i kommunen:

Formidling om biodiversitet og vores projekter til borgere, og alle der vil lytte.

Hvilken udfordring er indsatsen rettet mod, og på hvilken måde har projektet bidraget til at fremme biodiversiteten?

At tage kampen op mod det natursyn, som vores kultur har givet os igennem mange årtier. Det primære mål med dette projekt har været at flytte folks natursyn. Dette er sket ved, at vi bredt har fortalt om vores tiltag og projekter samt opsætningen af en masse skilte, information på hjemmesiden og Facebook. Herved er folk begyndt at vende sig til det nye udtryk på alle de bynære arealer.

Hvorfor skal netop dette projekt og jeres kommune kåres som Danmarks VILDESTE:

Vi har opnået store resultater ved at udvise mod, handlekraft, et stort sammenhold på tværs i kommunen, vi har givet og vist stor faglighed fra mange enheder.

Derudover har vi delt vores erfaringer og løsninger i hele landet ved flere konferencer, formidlingsdage og naturmødet, og så er vi værter ved den kommende Danske Parkdage konference, som har biodiversitet og natur i fokus.

Beskriv, hvordan projektet lever op til de overordnede bedømmelseskriterier

- **Nytænkende**
 - Konceptet omkring vores kiggegræs
 - Synergien i samarbejdet mellem afdelinger i kommunen
 - Maskinpakken (undersøger og forsøger med nye maskiner på forskellige arealer)
 - Naturoaser
 - Driftspersonalet er en del af udviklingen
- **Engagerende**
 - Formidling om vores kiggegræs
 - Vilde ambassadører, inspiratorer og vilde tiltag hos private
 - Dialog og opfølgning i forhold til medarbejderne
 - Biodiversitetskursus og feltundersøgelser til driftsmedarbejderne
 - FB, hjemmeside
- **Vedvarende**
 - Politisk og ledelsesmæssigt godkendt. Biodiversitetsplan på alle offentlige arealer.
 - Naturoaserne/Paddehuller §3 beskyttet
 - Natursyn hos borgere og medarbejdere
 - Alle vores tiltag er indført uden nogen ekstra midler, så vi fortsætter selvom konkurrencen slutter
- **Stort**
 - Vi har omlagt 11 % af kommunens friareal
 - Vi arbejder på, at så mange afdelinger i kommunen får et ejerskab til projektet

Hvilken læring har kommunekonkurrencen givet, som kan bruges fremadrettet i kommunens(-ernes) naturindsatser?

Det kræver en stor og lang indsats at få medarbejdere på alle niveauer med på ideen om naturnær drift af kommunale arealer. Dvs. projektet forsat skal bearbejdes i diverse organer, for at opgaven kan have en vedvarende effekt.

Der er enheder i kommunen, som endnu ikke er nået så langt med indførelse af biodiversitet på arealerne. Vi oplever, at det ikke er pga. modstand mod 'højt grimt græs' osv., men tværtimod manglende overskud af tid og viden.

Hvis man har en presset hverdag, er det nemmest at gøre, som man plejer.

Vi vil derfor fortsætte med at inddrage og formidle, så enhver driftsleder, grøn medarbejder, pedel osv. ved, hvorfor det er så vigtigt samt vise, hvordan det kan indføres på langt de fleste typer anlæg, uden at det er et 'tab' for nogen.

Beskriv/illustrer kommunens bedste, billigste og delbare VILDE råd, som andre kommuner kan lade sig inspirere af:

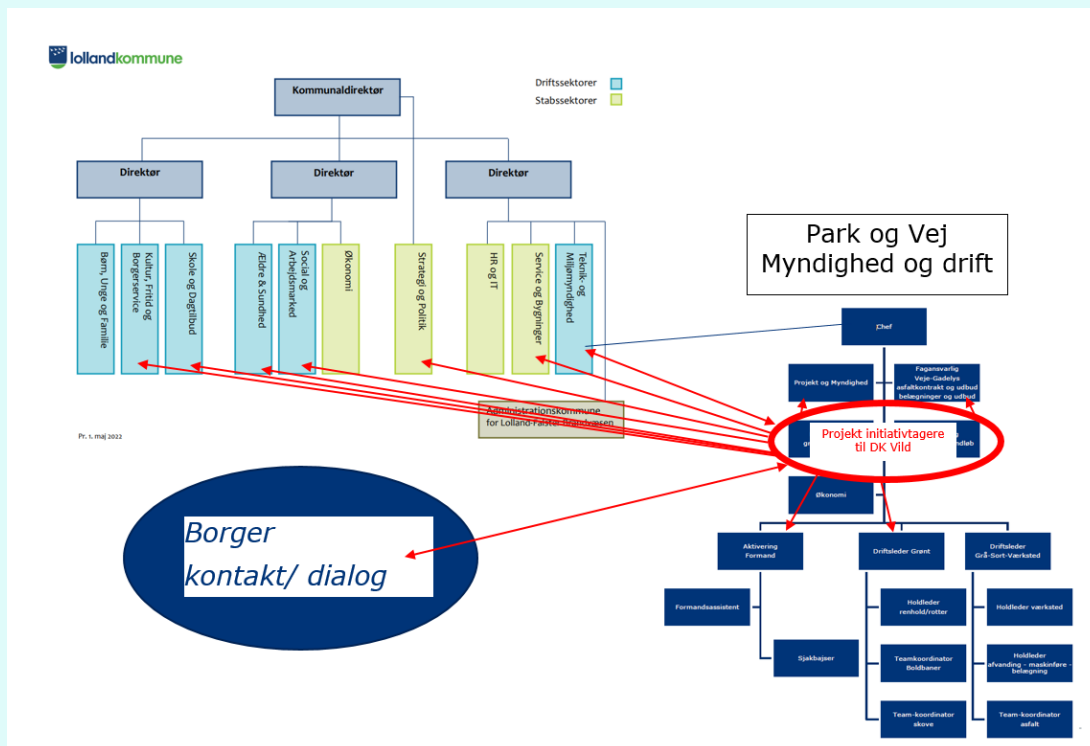
Ved omlægning af kiggegræs til uklippet græs, etablering af naturoaser samt intens formidling af vores handlinger skabes der opmærksomhed omkring biodiversitets betydning. Herved skabes der basis for en debat, der kan ændre borgernes natursyn og opførsel i naturen. Dvs. vores handlinger ifm. DK Vild forhåbentlig har flyttet mange borgernes grundsyn på den omgivende natur.

Dette er nemt at overføre til andre kommuner.

Fremtid:

Hvis vi vinder, har vi en ambition om, at alle børn og unge i vores dagtilbud og skoler skal have et naturåndehul, hvor de har mulighed for at lære om vores biodiversitet, på lige fod med at de har fx et idrætsanlæg og fysiklokale.

Bilag 1. Beskrivelse af organisation og processer i Lolland Kommune.

Bilag 2: Eksempler på udviklingsplaner for grønne offentlige arealer

Bandholm vænge

Etablering af 2 paddehuller, der lægges sten i den nordlige ene af vandfladen, for at tiltrække flere forskellige arter.
Den opgravede jord lægges i små bakker på arealet.

Etablering af grupper med buske og træer, hjemmehørende arter som: Alm. Hvidtjørn, alm. Hassel, alm. Ene, alm. Gedeblad, alm. Hæg og Kvalkved, træer kunne være skovæble og Stilkæg.
Beplantningerne skal hegnes i etableringsfasen.

Der lægges stammer og store sten ud i området, som kan bruges til ophold eller aktivitet.

Græsset /urter klippes én gang årligt og afklip fjernes.
Der klippes stier igennem arealet.

Den sociale virksomhed Lolland - Grøn udviklingsplan

Indretning:
Etablering af 2 paddehuller, der lægges sten i den nordlige ende af vandfladen, for at tiltrække flere forskellige arter.
Den opgravede jord lægges i små bakker på arealet.
Kvasbunker og brandestabler er gode insekthoteller
Indret med store sten på solrige steder - til varmeelskende dyr
Vand er vigtigt for at skabe mere liv.
Sæt fuglekasser og flagermuskasser op

Klippede stier til ophold og stiforløb
Højt uklippet græs.
En årlig klipping, fjerne afklip
Ingen gødning og sprøjtning

Frø spots:
Grave græstørv af, så blomsterurter
Gerne
Lollandsblandingen

Disponeret til aktiviteter

Disponeret til projekt
Fondsmidler er søgt

Nyt Paddehul

Rekreativ naturudvikling

Rekreativ naturudvikling

Fremtid Paddehul og bænke til ophold

Fremtid Rekreativ ophold

Fremtid Klippede stier til rekreativ ophold

Etablering af grupper med buske og 2-3 rækker læhegn.
Hjemmehørende arter som:
Buske:
Fjeldribs, alm. gedeblad, Benved og Kvalkved
Mindre træer:
alm Hvid tjørn, skovæble, hyl, hassel, alm. røn, vrietorn.
Større træer:
Østrigs fyr, lind og Stilk eg
Beplantning skal hegnes i etableringsfasen.

